

MIGRANTARBEJDERE I ARKIVERNE

Rapport fra IALHI-konferencen Global Connections in Labour History:
Collecting and Discovering Migrant Workers' Heritage

Af Nina Trige Andersen

Den 16-19. september holdt den internationale forening for arbejderhistorieinstitutioner (IALHI) sin 46. konference i Edinburgh, Skotland med fokus på arkivmateriale om migrantarbejdere. Arbejderhistorikere fra Holland, USA, Belgien, Tyskland, Danmark, Finland, Sverige, Norge, Australien, England, Skotland, Frankrig, Schweiz diskuterede strategier til indsamling af materiale, herunder inddragelse af og samarbejde med konkrete migrantmiljøer, formidlingsstrategier, samt hvad arkiverne allerede gemmer af direkte eller indirekte kilder til migrantarbejders historie. Blandt keynotetalerne var Leo Lucassen, forskningsleder ved International Institute of Social History (IISH) i Amsterdam, som forsker i migration fra et socialhistorisk og økonomisk perspektiv. Med materiale fra et indsamlingsprojekt ved IISH brugte Lucassen hverdagsfotos fra udenlandske arbejdere, der blev rekrutteret til Holland i 1960'erne og 1970'erne, til at trække et overset aspekt ved disse generationer frem: At mange også var "eventyrere", som var sultne på livet, og at har haft et drive, som de havde mobiliseret i migrationsprojektet. Det gjaldt højtuddannede såvel som ufaglærte, understregede Lucassen. Fotografierne var bl.a. indsamlet ved hjælp af disse "gæstearbejders" børn, hvoraf en del er opvokset i Holland uden større kendskab til deres forældres konkrete migrationshistorie. Lucassens pointe var bl.a. at hverdagsfotos kan forstyrre billedet af figuren

gæstearbejder både i forhold til historieskrivningen og i forhold til samtidsdebat om, hvad disse generationer af arbejdere "bragte med sig", og hvordan deres liv formede sig i Vesteuropa.

Også Louisa Zanoun fra den franske organisation Génériques – hvis formål er indsamling og bevaring af migranternes historie – har arbejdet med at inddrage migranter og efterkommere i indsamling og brug af arkivmateriale. Zanouns præsentation fokuserede på et delprojekt om at løfte kvindelige migranternes politiske aktivisme i Frankrig frem som historisk væsentlig og bevaringsværdig. Dette projekt, og Génériques materiale generelt, bliver primært formidlet via onlinearkiver og online udstillinger, og organisationen har for nylig indgået samarbejde med Google Cultural Institute; et samarbejde, der ikke er uproblematisk i forhold til f.eks. spørgsmålet om ophavsret og brug af arkivmateriale, men som Zanoun ikke desto mindre fandt løfterigt i forhold til de ressourcer og de teknologiske muligheder, Google Cultural Institute kan spille ind med.

Cheryl Beredo, leder af Kheel Center for Labor-Management Documentation and Archives at Cornell University i USA, lagde op til en diskussion af selve forestillingen om arkivet som indsamlende fysisk lokalitet med bl.a. tilgangen *post-custodial collecting*. At man ikke nødvendigvis behøver fysisk flytte arkivalier fra den kontekst, de har virket og virker i – f.eks.

en migrantorganisation eller en fagforening – men at arkivet i stedet kan udgøre et forbindelsesled mellem lokaliteter. Udover logistikken er problemet ved denne tilgang bl.a., at dokumentation ikke nødvendigvis bevares, hvis den ligter spredt ud på forskellige lokaliteter uden arkivansvar. Materialet kan f.eks. gå tabt, hvis en organisation går i opløsning, hvis nogen låner materialet og ikke leverer det tilbage osv. En oplagt strategi til at kombinere hensigten om at lade arkivalierne blive i deres oprindelige kontekst og sikre, at de ikke går tabt, er at skabe onlinearkiver med kopier af materialet. En af Beredos pointer var, at en post-custodial tilgang også indebærer, at det samlende arkiv må indgå i langt tættere samarbejde med de personer, institutioner og organisationer, hvis materiale, man ønsker at bevare, hvilket kan være frugtbar i forhold til anvendelsen af materialet og den kontekst, der bliver hæftet på materialet.

Et eksempel på arkivalier berøvet enhver kontekst kom f.eks. fra Stefan Länzlinger fra Swiss Social Archive i Zürich. Her havde man for nylig fundet en spillefilm produceret omkring år 1965, der så vidt vides er den eneste bevarede filmiske selv fremstilling af italienske migrantarbejdere i Schweiz. Navnene på instruktørerne – der angiveligt selv er migrantarbejdere – fremgår af filmen, men ingen ved, hvem de er, og det har indtil videre ikke været muligt at spore dem. Ingen ved heller, hvordan filmen er blevet indleveret på arkivet og hvorfor. Filmene følger en italiensk migrant, der på sin fridag forsøger at opsøge adspredelse, men konstant bliver konfronteret med sin egen ensomhed og fremmed(gjort)hed, selv i mødet med andre italienske migrantarbejdere. *Una*

Condizione Umana, som filmen hedder, har ligget i omtrent 40 år uden at nogen har kendt til dens eksistens, og blev opdaget på arkivet ved et tilfælde.

Länzlingers kollega Christian Koller fra Swiss Social Arhives i Zürich fortalte om, hvordan man udover at indsamle dokumentation af migranternes historie ofte også kan finde kilder til denne historie i eksisterende arkiver, f.eks. hvis man ser nærmere på konkrete strejkeaktiviteter, hvor større grupper af migranter har været involveret, og ser på f.eks. hvem, der har samlet ind til støtte for disse strejker.

Marijke van Faassen fra Huygens Institute for the History of the Netherlands vendte migrantperspektivet på hovedet i sin præsentation, hvor hun fulgte migration ud af Europa (og i nogle tilfælde tilbage igen), mere specifikt hollændere, der migrerede til Australien i efterkrigsårene. Van Faassens fokus var på, hvordan man via systematisk samkøring af registre fra forskellige nationale kontekster – i dette tilfælde National Archives of the Netherlands og National Archives Australia – kan stykke brikker sammen til portrætter af konkrete migranternes liv og levned.

Nina Trige Andersen er cand.mag i historie og journalistik og deltog i konferencen med en præsentation af arkivprojektet Filippinernes Danmarkshistorie:
<http://lynxtext.dk/Filippinernes%20Danmarkshistorie.html>

Læs mere om

Edinburgh-konferencen: www.ialhi.org/conference-2015

The International Association of Labour History Institutions (IALHI): www.ialhi.org og www.socialhistoryportal.org